

Na drugom je mjestu zanimiv članak dra Vasilja Hadžega o Josipu Vološinovskom i Ivanu Malahovskom, biskupima munkačevskim. Iza toga dolaze dokumenti o vasilijanskom manastiru u Čortkovu, o metropolitu Jurju Vinickom god. 1706., pastirski list Grgura Bulko, maramoroškog vikara biskupa Blažovskog, vasilijanski studenti u Vilni, nastavak životopisa članova reda sv. Vasilija iz rukopisnoga zbornika metropolite Lava Kiške. Među miscellanea nalaze se: Tempero-tehnika starinske ikonografije, vrela za ikonografsku tehniku Peščanskoga, iz djelatnosti Ivana Martinova od 1859—1864., kozački hetman Mazepa u svijetlu njemačke literature, Franjevci među Tatarima, ukrajinski studenti u Rostoku i Kilju. Iza toga dolazi bogata bibliografija. I ovaj IV. tom »Zapisaka« svjedoči o velikom napretku gajenja znanosti u članova reda sv. Vasilija u Galiciji.

Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, organ arheološkog muzeja u Splitu, Svezak I. (za godinu 1928/29. Split 1932. uredio A. Abramić). Sa velikim zakašnjenjem o Božiću 1932. god. izašao je pedeseti svezak ovoga Vjesnika. Glavni uzrok toj nezgodi bile su financijske neprilike. Vjesnik su osnovali Glavinčić i Alačević, ali glavni dio rada i zasluge i to kao suradnika od drugog sveska i kao suradnika za sveske VII.—X., odnosno urednika od sveske XI. dalje pada na Frana Bulića, čije ime ostaje neprolazno povezano uz »Vjesnik«. To konstatira uredništvo u predgovoru i dobro je učinio M. Abramić, da je to konstatirao, ali nam se čini vrlo nezgodnim, da ne upotrijebimo i oštrij izraz, da se u tom istom uvodu vodi neke ruke polemika sa istim Franom Bulićem, što je »smatrao shodnim da se oprostí od svojih saradnika i čitatelja ne u Vjesniku već u posebnoj brošuri izdatoj još prije nego se je počelo tiskanjem ovoga broja«. Te vrste polemika ne može se voditi sa Franom Bulićem i to još na prvim stranicama »Vjesnika«, jer valjda Frane Bulić nije morao moliti za dozvolu uredništvo, kako će se on i na koji način oprostiti od svojih prijatelja i saradnika kod »Vjesnika«! Uopće bi trebalo tu stvar odnosa »Vjesnika« prema Frani Buliću malo pročistiti i osvijetliti! Još je nezgodnije, što se kaže odmah iza toga u uvodu, da je uredništvo spremno otvoriti stupce časopisa svakomu, pa i Frani Buliću, ako ne »postavlja neprihvatljivih zahtjeva«. Bolje bi bilo, da nam je uredništvo kazalo, koji su to neprihvatljivi zahtjevi Frane Bulića, a ne da nas je u ovoj sumnji ostavilo. Edmund Weigand napisao je opširan prikaz posljednjega Bulićeva »Vjesnika« u »Byzantinische Zeitschrift« 1933, 219. U ovom svesku »Vjesnika« na prvom je mjestu članak M. Abramića »Novi reljef božanstva Kairos«. Dalje raspravlja Rudolf Egger o »Novim zapisima na groblju u Kapljuču«; Antun Grgin o »Novom rimskom miljokazu iz donjokaštelanskog polja«; isti o »Skupnom nalazu rimskih novaca iz Garduna«; M. Abramić o »Suncobranu na nekim nadgrobniim spomenicima iz Dalmacije i Norika«; Ejnar Dyggve o »Prvim drvenim lijesovima kod Solina«; M. Abramić o »Nekoliko skulptura antiknih božanstva«; isti o

»Spomenicima iz bedema stare Salone«; A. Mayer o »Novonađenim napisima u Duklji i oko nje«; Lovre Katić o »Starohrvatskoj župi Smina«; A. Mayer o »Studijama iz toponomastike rimske provincije Dalmacije«; Petar Skok iznosi »Iz mojega glossariuma mediae et infimae latinitatis regni Croatiae«; Miho Barada o »Dinastičkom pitanju u Hrvatskoj XI. stoljeća«; M. Klarić: »Važan neopaženi natpis iz hrvatske prošlosti na nadvratniku crkve Bl. Gospe u Tukljači«; Grga Novak »Comes, potestas, prior, consul, rector, capitaneus i miles grada Splita«; M. Vrsalović »Prinos iz bračkih starina«; Ćiro Kalebić »Povjesni prilozi topografiji gradova i tvrđava u župi Cetini«; Pavao Butorac »Porijeklo Siksta V«; Ivo Rubić »Pomicanje naselja na Šolti«; Boško Desnica »Odlomci iz historije kotarskih uskoka«; A. Jutronić »Natpisi na Sutivanu«; Br. N. Luković »Don Niko Luković, glagolski i narodni pjesnik (1650—1728)«; Werner Buttler »Iskapanje predhistorijskog grobnog humka u Erveniku«; O. A. Zaninović O. P. »Prophetia cum versibus ili Epistola farcita za prvu misu na Božić iz dvaju trogirskih rukopisa«; A. Mayer (prema materijalu sabranom po Stjepčeviću) »Meister Hans von Bassel« (njemački umjetni obrtnik, koji je boravio u Kotoru sredinom 15. vijeka i koji je izradio srebrnu palu u stolnoj crkvi sv. Trifuna); Ivo Stjepčević »Juraj Celidono, splitski kanonik i graditelj orgulja u Kotoru god. 1518.«; O. V. Brusović »Zvonik franjevačke crkve sv. Marije od Milosti na Hvaru«; isti »Ikonostas Jerolima da Santa Croce u samostanskoj crkvi sv. Bogorodice na Košljunu kod Krka«; K. Stošić »Crkva i bratovština Sv. Duha u Šibeniku«. — U recenzijama daje Miho Barada nepovoljnu oštru kritiku poznatih rasprava Jože Rusa »Kralji dinastije Svevladičev — najstariji skupni vladari Hrvatov in Srbov 454—614., Ljubljana 1931.« i »Krst prvih Hrvatov in Srbov — nova poglavlja o zgodovini kraljev Svevladičev 614—654, Ljubljana 1932.« Sad će biti zanimivo, kako će Jože Rus braniti svoje postavljene teze. To on mora na svaki način učiniti! — Antun Grgin, jedan od najboljih saradnika kod »Vjesnika« sastavio je vrlo lijepu bibliografiju t. j. knjige, recenzije, članke o arheologiji, povijesti, umjetnosti i povijesti Dalmacije. — Ona »Addenda et corrigenda« moraju na svaki način izostatati, jer nagrđuju »Vjesnik«. Neka se više pazi na korekturu, da se ne moraju o tome pisati posebni prikazi!

Iza toga se nalazi posmrtna uspomena na V. Klaića, Josipa Brunšmieda, E. Ritterlinga i Friedricha Drexela. Budući da su svi ti umrli između 1928—1930., to je ta čitulja morala posve izostatati. Trebalo je na drugi način i na drugom mjestu spomenuti te muževe! Sa onim crnim potezima, debelim kao palac nad tekstom izgleda to kao neka osmrtnica pogrebnoga društva! Tako se gotovo posve iz vida izgubio »index epigraphicus«, koji je načinio vrijedni A. Grgin. Sad dolazi sadržaj »Vjesnika« i prilozi u slikama. Tako bi se ovaj svezak imao završiti. Šteta je samo u tome, što nema imeničnog i stvarnog indeksa, koji je apsolutno potrebit za ovakvu ediciju. Neka se taj indeks nikako ne izostavi u budućim izdanjima,

jer će mu to dati posebnu vrijednost. Ovako mnoge važne stvarčice ostanu porazbacane i nezapažene. Indeks neka izrađuje A. Grgin. Gotovo bi se čovjek začudio, zašto ovaj broj »Vjesnika« ima dva priloga, kad su se te dvije rasprave mogle staviti u sam tekst »Vjesnika«. Ti su prilozi toliko vrijedni po svom sadržaju, da su na svaki način morali ući u sam tekst »Vjesnika«. Prvi je prilog Ivana Pivčevića »Glagolsko bogoslužje i splitski sabori« 196, a drugi Josipa Smodlake »Zemlje južnih Slovena i njihovi grbovi oko god. 1330.« u »Putu oko svijeta jednoga španjolskoga fratra« (valda »franjevca«!). — Dakle u svemu: »Vjesnik« sadržava cijenjeni materijal i zanimive rasprave. Što bi još želili naglasiti i prigovoriti? Neka se u buduće nikako ne polemizira sa Franom Bulićem, jer se dobro znade, što je on učinio ne samo za »Vjesnik« nego i uopće za historiju Dalmacije. Kapa dolje sadanjim mlađim radnicima, ali bogme velika i prevelika kapa dolje našem najvećemu i najodličnijemu Frani! Zahvalnost je ne samo kršćanska divna krjepost nego pače ona je i naravni ures svakoga čovjeka!

Orientalia Christiana. U 76. svesku za mart 1932. nalazi se studija poznatoga historičara Georga Hofmanna S. I., profesora crkvene povijesti na istočnom institutu u Rimu, pod naslovom: »Griechische Patriarchen und römische Päpste (Untersuchungen u. Texte, Patriarch Jeremias II, Meletios Pegas, Neophytos II, Timotheos II, Joannikios II). Svezak 77. za april 1932. sadržava »Nadgrobni govor cara Vasilija I. o svom sinu Lavu VI. Mudrom«, sa predgovorom i prijevodom na francuski izdali A. Vogt i I. Hausherr S. I.; svezak 78 za maj i juni sadržava »Documenta, studia et Libri de Oriente«. Tu se na prvom mjestu nalazi pismo, što ga je Michael d'Herbigny kao predsjednik Papinske komisije za Rusiju upravo poljskom biskupu Sigismundu Lozinskom uoči unionističkog kongresa u Pinsku. D'Herbygny ističe, da je želja Sv. Oca, da svi pravi katolici, a osobito svećenici budu o tome uvjereni, da jednaki ugled u jedinstvu vjere imadu obredi: istočni i zapadni. Ujedno neka se katolički bogoslovi u učilištima tako odgajaju, da svate prave intencije Sv. Stolice o sjedinjenju. Kao profesori neka se postavljaju oni, koji su svršili papinski istočni institut, jer će ti moći pogoditi pravi put u odgajanju svećenstva za djelo jedinstva. — Pierre-Marie Brun iznosi grčki tekst i francuski prijevod sa uvodom »Život Sv. Dositeja«. Dositej je bio monah u Palestini u 6 vijeku. Njegov životopis na latinskom prijevodu izdali su Bolandisti u Acta Sanctorum, febr. III, 382/84, dok evo grčki tekst prvi put iznosi Brun A. — Strittmatter, benediktinac, iznosi u tom svesku »Ein griechisches Exorcismusbüchlein«, što ga je našao u centralnoj biblioteci u Zürichu. Ovaj kodeks, koji potječe iz 11 vijeka, opisao je isti pisac u »Orientalia Christiana« XX., 3. 1930., 169—178. — Hofmann iznosi neke bizantinske dokumente str. 154—165. — H. Ledit daje iza toga opširan prikaz djela: dr. Jaroslav Levicky, De exordiis praedicationis ucrainorum. Iza toga dolaze recenzije teoloških, ascetskih, liturgičnih, pravnih, historičkih, arheoloških, ruskih, ukrajinskih, hebrejskih i židovskih edicija.